

Podsumowania zagadnień poruszanych w ciągu 3 dni dokonała prof. Z. Płużek wskazując między innymi na:

1. Znaczenie badań długofalowych w poznawaniu osobowości oraz procesów rozwojowych lub zmian chorobowych.
2. Konieczność doprecyzowania pojęć psychologicznych, które często są używane wieloznacznie, co stwarza pewne bariery porozumiewania się.
3. A także potrzebę precyzyjnego planowania badań podłużnych i konieczność pogłębiania refleksji teoretycznej i metodologicznej. Zaplanowano publikację książkową tekstów referatów oraz fragmentów dyskusji. Zasygnalizowano również potrzebę zorganizowania II sympozjum dotyczącego omawianej tematyki.

KS. MARIAN Z. STEPULAK
Lublin

SPRAWOZDANIE
Z OGÓLNOPOLSKIEGO SYMPOZJUM PSYCHOLOGICZNEGO
NT. „MODELE NORMY PSYCHOLOGICZNEJ:
PERSPEKTYWY SPOJRZEŃ – MOŻLIWOŚCI – OGRANICZENIA – FUNKCJE”
LUBLIN 17-18 LISTOPADA 1995 ROKU

W dniach 17-18 listopada 1995 roku Katedra Psychologii Ogólnej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego pod kierownictwem ks. prof. Zenona Uchnasta zorganizowała ogólnopolskie sympozjum naukowe poświęcone zagadnieniu normy psychologicznej. Podstawowym zadaniem tego spotkania była wymiana aktualnych doświadczeń związanych z problematyką normy we współczesnej psychologii. Na uwagę zasługuje fakt, iż w sympozjum wzięli udział nie tylko psycholodzy, ale także przedstawiciele pedagogiki i filozofii. Chodziło bowiem o to, aby zaprezentować problematykę normy psychologicznej w szerokim naukowym kontekście.

Sympozjum otworzył kierownik Katedry Psychologii Ogólnej KUL, ks. prof. Z. Uchnast, dokonując wprowadzenia w tematykę obrad. Jako pierwsza wystąpiła prof. Krystyna Ostrowska (ATK) z referatem: *Dynamiczny model normy psychologicznej wyłaniający się z założeń orientacji personalistyczno-egzystencjalnej*. Propozycja tak sformułowanego tematu stoi w ostrej opozycji do modelu norm adaptacyjnych w psychologii. Model dynamiczny zakłada, iż człowiek jest istotą relacyjną. Posiada nadzwyczajną zdolność do utrzymywania i potwierdzania własnej tożsamości. W modelu tym kładzie się akcent na odkrywanie sensu własnego życia oraz potwierdzanie go w działaniu. Inne założenie tego modelu to przyjmowanie odpowiedzial-

ności za działanie własne i innych, przeżywanie winy, zaakceptowanie cierpienia, umiejętność przebaczenia oraz poczucie własnej niewystarczalności.

O. mgr Jacek Neckar OP (UJ) przedstawił problematykę normy psychologicznej w koncepcji człowieka według J. Nuttina. Koncepcja ta zakłada, że człowiek posiada strukturę relacyjną. Zachowanie jest funkcją relacji posiadających trójfazowy przebieg: 1. podmiot konstruuje świat zachowaniowy; 2. faza wykonania (działanie i myślenie); 3. uaktywnienie się czynnika motywacyjnego. Normę – według Nuttina – będzie stanowił ideał, do którego dąży człowiek „relacyjny”.

Dr Andrzej Januszewski (KUL) wygłosił referat nt. *Problematyka normy w psychologii zorientowanej na proces*, w którym wskazał na potrzebę szukania inspiracji w filozofii bytu. Istotny wydaje się fakt odnoszenia psychologii zorientowanej na proces do normy w metafizyce klasycznej.

Ks. dr Marian Zdzisław Stepulak (KUL) w referacie pt. *Psycholog wobec proponowanych koncepcji normy etycznej* mówił o aktualnej problematyce normy etycznej we współczesnej psychologii polskiej. Przedstawił realne niebezpieczeństwo pojawiającego się subiektywizmu i relatywizmu etycznego. W proponowanej przez siebie normie etycznej w psychologii postulował zwrot ku takim wartościom, jak: odpowiedzialność, wolność, godność osobowa, sumienie, poczucie obowiązku.

Po ostatnim wystąpieniu odbyła się dyskusja panelowa dotycząca wyżej wymienionych referatów.

Kolejny dzień sympozjum, 18 listopada 1995 roku, rozpoczął się wystąpieniem prof. Wojciecha Chudego (KUL) sformułowanym w sposób następujący: *Problem norm moralnych – obszar koniecznego konfliktu między filozofią a psychologią*. Istotne elementy tego wystąpienia dotyczyły następujących zagadnień: 1. norma moralna w filozofii; 2. norma w psychologii; 3. zagadnienie rozbieżności pojęć w filozofii i w psychologii dotyczące normy; 4. powrót do natury. Referent stwierdził, iż nie ma powrotu do filozofii obiektywistycznej, przedmiotem psychologii jest „żywioł subiektywizmu”.

Ks. dr Henryk Niemiec (KUL), mówiąc o normie w etyce zawodu psychologa, stwierdził, iż norma w psychologii ma zawsze charakter moralny. Problem normy etycznej można sprowadzić do wartości. Takie podejście zawarte jest w Kodeksie Etyczno-Zawodowym Psychologa.

Następny referent, ks. dr Romuald Weksler-Waszkinel (KUL), omówił zagadnienie filozofii Husserla wobec kryzysu kultury w kontekście normy. W takim rozumieniu ostateczną normą dla psychologa jest sumienie. Trudno natomiast znaleźć normę dla psychologii, ponieważ nie ma jednej psychologii. Można przy tym zaznaczyć – zdaniem autora wystąpienia – iż psychologia podstawowa utożsamiana jest z problematyką psychologiczną w filozofii.

Oryginalne podejście dotyczące problematyki normy psychologicznej zaprezentował ks. prof. Zenon Uchnast (KUL). Jego zdaniem o normie psychologicznej można mówić w kontekście zasad organizacji naturalnych postaci. Czymś istotnym jest tutaj „pole zachowania” istoty żyjącej, które jest jej podłożem (*ground*), otoczeniem (*ambient environment*) i układem znaczących odniesień i orientacji (*framework*). Kolejne istotne pojęcia to „pole widzenia”, które pozwala nam być wrażliwymi na wypatrywanie oraz wydobywanie składników stałości oraz „świat widzenia”, który

jest czymś trwałym, stabilnym, panoramicznym. Człowiek jest podmiotem odniesień, jest świadomy swojej pozycji w świecie i zdarzeń, które przeżywa i w których uczestniczy.

Sesję przedpołudniową zakończyła dyskusja panelowa. W ostatniej sesji sympozjum jako pierwszy wystąpił mgr Maciej Skibiński (UAM), który dokonał przeglądu różnych systemów terapeutycznych w kontekście wartości i wartościowania. Przedstawił zasadnicze różnice i podobieństwa między nimi oraz podkreślił niebezpieczeństwo zaistnienia relatywizmu etycznego.

Dr Piotr Oleś (KUL) przedstawił swoje badania dotyczące kryzysu połowy życia w kontekście dylematu: norma czy patologia? Kryzys połowy życia jest zjawiskiem powszechnym (badaniem zostali objęci tylko mężczyźni), może być traktowany jako norma i konieczność rozwojowa. W niektórych zaś przypadkach może przyjąć charakter zjawiska patologicznego.

Sympozjum zakończył referat ks. dra Mariana Nowaka (KUL) nt. *Norma personalistyczna w edukacji*. W wystąpieniu tym akcent został położony na wychowanie, które zgodnie z normą personalistyczną ma być promocją osoby i działaniem na rzecz osób. Osoba nie może być przedmiotem użycia, ale musi być traktowana z pozycji miłości. W normie personalistycznej szczególne znaczenie przypisuje się godności osoby ludzkiej i jej prawu do pełnego rozwoju. Postuluje się również potrzebę afirmacji dla drugiego człowieka.

Na zakończenie sympozjum odbyła się dyskusja panelowa z udziałem wszystkich uczestników. W dyskusji ujawniła się pewna tendencja do stworzenia spójnej syntezy dotyczącej normy etycznej. Jednakże najważniejszym postulatem było wskazanie na potrzebę dalszych badań dla stworzenia koncepcji normy psychologicznej. Realizacji tych zamierzeń będą bez wątpienia służyły kolejne sympozja, poświęcone tej problematyce, organizowane przez Katedrę Psychologii Ogólnej KUL.

Warto nadmienić, iż zamierzeniem organizatorów jest wydanie publikacji książkowej zawierającej nie tylko wygłoszone referaty, ale również treść dyskusji panelowych oraz próbę interpretacji tej problematyki w odniesieniu do psychologicznej teorii całości. Sympozjum służyło nie tyle przeglądowi badań nad normą psychologiczną, ale zamiarem jego organizatorów było uwrażliwienie uczestników na istotne problemy metodologiczne. Istotnym wydawałby się fakt postulowania pilnej potrzeby podejmowania wysiłków zmierzających do pogłębienia, opisu i wyjaśnienia nowych zagadnień związanych z normą psychologiczną.